

Goal Orientations and Life Satisfaction Levels of 14- and 15-year-old Male Players Participated in the National Volleyball Team Development Camp

Voleybol Milli Takım Gelişim Kampına Çağrılan 14-15 Yaş Grubu Erkek Sporcuların Hedef Yönelimleri ve Yaşam Doyum Düzeyleri

Zafer Dođru¹

 <https://orcid.org/000-0002-8902-0301>

Faculty of Sport Sciences, Hitit University, Çorum, Turkey

Received: 03 January 2019

Accepted: 29 March 2019

Online Published: 31 March 2019

DOI: [10.30655/besad.2019.17](https://doi.org/10.30655/besad.2019.17)

<https://doi.org/10.30655/besad.2019.17>

Abstract

The purpose of this study was to determine goal orientations and life satisfaction levels of talented young players, and to show the importance of knowing the player to get them to perform their potential. A total of 72 male volleyball players (aged 14-15) who were invited to the development camp of the national volleyball team participated in the study. Volleyball players' goal orientations were measured by the Task and Ego Orientation Scale in Sports (TEOSS). The volleyball players' perceived life satisfaction levels were measured by using the Life Satisfaction Scale (LSS). Descriptives, Pearson's r, independent samples t-test, Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis and ANOVA tests were carried out where appropriate. No statistically significant difference was found between experience, considerable achievements, income from the club, or age groups of Ego, Task, and Life Satisfaction mean scores. Players studying at middle school had higher mean scores of task and ego orientation when compared to high school students. Players living in provinces had higher life satisfaction scores than those living in towns. The ego and task orientation scores of the volleyball players with a life satisfaction score of more than 20 were higher than those with a life satisfaction score below 20 ($p < .05$). The analysis of correlations between Goal Orientations (Ego and Task) and Life Satisfaction revealed positive significant correlations between Task Orientation and Ego Orientation, Task Orientation and Life Satisfaction, and Ego Orientation and Life Satisfaction. As a result, the positive correlation between the life satisfaction and target aspects of the young male players invited to the development camp of the national volleyball team can be used to improve their performance. In goal setting, the use of scientific methodology to determine the motivation environment that will be created according to the players' ego and goal orientation scores can help improve the performance of promising players.

¹Corresponding author: Zafer Doğru

Hitit Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Kuzey Kampüsü Çevre Yolu Bulvarı 19030 Çorum, Turkey
zaferdogru@hitit.edu.tr

Keywords: Goal Orientation, ego orientation, task orientation, life satisfaction.

Öz

Bu çalışmanın amacı, yetenekli genç sporcuların hedef yönelimlerinin ve yaşam doyum düzeylerinin belirlenerek, bu sporcularda beklenen performansa ulaşmasında hem sporcuların tanınması hem de uygun antrenman ortamlarının oluşturulması açısından bilimsel yöntemlerden faydalanmanın önemini ortaya koymaktır. Çalışmaya, voleybol milli takımı gelişim kampına çağrılan 14-15 yaş grubu toplam 72 erkek voleybolcu katılmıştır. Voleybolcuların hedef yönelimleri ile yaşam doyum düzeylerine ilişkin verilerin toplanmasında, Sporda Görev ve Ego Yönelim Ölçeği (SGEYÖ) ve Yaşam Doyum Ölçeği (YDÖ) ölçeği kullanılmıştır. Çalışmada betimsel istatistikler ile Pearson korelasyon testi, bağımsız örneklem t testi, Mann-Whitney U testi, Kruskal-Wallis testi ve varyans analizleri yapılmıştır. Ego, görev ve yaşam doyum puanları ortalamaları arasındaki farklılara ve ilişkilere bakılmıştır. Yapılan karşılaştırmalar sonucunda; sporcuların deneyimleri, önemli başarıları, oynadıkları kulüplerden gelir elde etme durumları ya da yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı, buna karşın ortaokulda okuyan voleybolcuların hem görev hem de ego yönelim puanı ortalamalarının lisede okuyan voleybolculardan daha yüksek olduğu bulunmuştur. İlde yaşayan voleybolcuların yaşam doyum puanları ilçede yaşayan voleybolculardan daha yüksektir. 20 puanın altında yaşam doyumuna sahip olan voleybolcular ile 20 puanın üstünde yaşam doyum düzeyine sahip voleybolcuların görev ve ego yönelim puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmuştur. Yaşam doyum puanı 20'nin üstünde olan voleybolcuların ego ve görev yönelimi puanları yaşam doyum puanı 20'nin altında olanlardan daha yüksektir. Hedef yönelimi ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkilere, görev yönelimi ve ego yönelimi arasında; hem görev yönelimi hem de ego yönelimi ile yaşam doyumunu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Sonuç olarak; milli takım gelişim kampına çağrılan erkek sporcuların yaşam doyumları ile hedef yönelimleri (ego ve görev) arasındaki pozitif yönde anlamlı ilişkinin sporcuların performanslarının gelişiminde kullanılabileceği değerlendirilmektedir. Yaşam doyum düzeyleri normalin altında olan sporcuların hedef yönelim puanlarının da düşük olmasının, bu sporcuların performans gelişimlerini olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir. Sporcuların ego ve görev yönelimi puanlarına bakarak ne tür motivasyonel bir iklim yaratılacağına karar vermede bilimsel yöntemlerden faydalanılarak, elit sporcu olma potansiyeli olan sporcuların performans gelişimlerine katkı sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Hedef yönelimi, ego yönelimi, görev yönelimi, yaşam doyumunu

Giriş

Hedefler, insan yaşantısını yönlendirici, sonuca ulaşma istek ve arzusunu destekleyici olması ve zaman zaman da harekete geçmeyi sağlaması açısından oldukça önemlidir. Sporcular da harekete geçmek, antrenman yapmak ve çalışmak için çeşitli motivasyon kaynaklarına ihtiyaç duyarlar. Bu motivasyon kaynakları içsel veya dışsal olabilir. Yaşam doyum algıları bu motivasyonun oluşmasını sağlayabilir. Bunun yanında sporcular; başarılı olmak, birinci olmak, en iyisi olmak veya ünlü sporculardan biri gibi olmak isteyebilirler. Basitçe sıralanan ve daha da artırılacak nedenlerle bireyler spora başlayabilirler. Sporda başarı konusu, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de spor bilimcilerin ilgisini çekmektedir. Türkiye açısından bakıldığında, uluslararası şampiyonalarda elde edilen başarıların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu durum, spor bilimcilerin sporcuların performansları üzerinde düşünmelerini ve faal oldukları spor branşında uzun yıllar kalmalarını sağlamak için çalışmalar yapmalarını zorunlu hale getirmektedir. Günlük yaşamda olduğu gibi, hedefler olmadan sporda da istenilen yerde olmak mümkün olamaz.

Nicholls'un gelişimsel temelli algılanan yetenek kuramını başarılı bir şekilde spor ortamına Duda uyarlamıştır ve bu kuram, bireylerin başarı yargıları hedef yönelim tiplerini ayırt etmekte kullanılmaktadır. Buradan hareketle bireylerin hedef yönelimleri, birbirleri ile ilişkili olan ego ve görev yönelimleri şeklinde iki alt boyutta ele alınmaktadır (Toros, 2001). Bireyler tarafından başarının nasıl algılandığı, yorumlandığı, başarıdan ne anladığı, başarıya nasıl yaklaşıldığı, hedefe yönelik davranışları nasıl geliştirdikleri, hedefe yönelik davranışlara nasıl katıldıkları ve başarı durumuna ne tür tepkiler verdikleri konularında çeşitli çalışmalar bulunmaktadır (Biddle, Soos, ve Chatzisarantis, 1999; Dweck, 1986; Duda, 1988; Dweck ve Legget, 1988; Elliot, 1999; Elliot, Dweck, ve Carol, 1988; Elliot ve Thrash, 2001; Toros, 2001). Bireylerin başarı elde ederek, kendileri için önemli olan "yeterli görünme" isteklerini karşılamaya çalıştıkları bilinmektedir (Kamuk, Evli, ve Tecimer, 2018). Bu tür çalışmalar yalnızca sağlıklı sporcularda değil aynı zamanda spora özgü sakatlıklarda iyileşme süreci bağlamında da ele alınmıştır (Gilbourne ve Taylor, 1998). Sporunun rehabilitasyon sürecinde hedef yönelimlerinin önemli olduğunu, sakatlık ile başa çıkmada önemi vurgulanmıştır. Her ne kadar görev yönelimli hedefler belirleme bu süreçte etkili ise de ego yönelimli hedef ortaya koymaktan tamamen uzak durulması gerektiği anlamında yorumlanmaması gerektiğini belirtmektedirler.

Çocukların sporda motivasyonlarının sosyal, psikolojik etkenler ile birlikte anlaşılmasına yardımcı olabilecek uygun teorik çerçeve, başarı hedefi teorisi. Bu teoriye göre, genç sporcuların motivasyonunu anlamak için, hedef odaklı eylemlerinin işlevini ve anlamını incelemek gerekir. Bu tür eylemler, yeterliliğin gösterilmesine ve yetersizlik göstermekten kaçınmaya odaklanmaktadır (Ames, 1992; Vazou, Ntoumanis, ve Duda, 2006). Başarı hedefinin gerçekleştirilmesinde psikolojik ve sosyal faktörler de rol oynamaktadır. Ancak bu faktörlerden bağımsız olarak, başarıyı doğrudan etkileyen fiziksel ve fizyolojik faktörlerin bulunduğu da göz ardı edilmemelidir. Örneğin bir voleybolcu için değiştirilemez özelliklerden biri antropometrik özellikleridir ve sporunun performansına doğrudan etki etmektedir (Kamuk Şenduran, Doğru, Aktaş, ve Tanırgan, 2019). Algılanan spor yeterliliği (yetkinliği) ve eğlencenin grup farklılıklarına en çok katkıda bulunan iki değişken olduğunu ortaya konulmuştur (Grove ve Ebbeck, 1995). Bireylerin (sporcuların) yetkinliklerini iki (algılanan spor yeterliliği ve eğlence) farklı şekilde değerlendirebileceği ve bu farklı yetenek kavramlarının iki farklı başarı hedefi yönelimi ile yakından ilişkili olduğu kabul edilmektedir. İki farklı başarı hedefi yönelimi ile yakından ilişkili olduğu varsayılmaktadır.

Hedef yönelimlerinden ilki olan görev yönelimi, bireylerin veya sporcuların yeterlilik algıları kendi kendine değerlendirme yapıldığında ve öncelikli olarak kişisel gelişim ve maksimum çaba göstermeye dayandığında belirgindir ve gözlemlenebilir bir durumdur. Hedef yönelimlerinden ego yönelimi; yetkinliğe, üstün yetenek gerektiren görevlerde ve diğerlerinden daha iyi performans gösterecek şekilde görevlerin ortaya konulması sırasında normatif olarak değerlendirildiğinde belirgindir. Çok sayıda çalışma, yüksek ego yönelimine kıyasla yüksek görev yöneliminin, sporda gençler kategorisinde daha çok olumlu sonuçlar ortaya koyduğu ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Vazou vd., 2006). Görev ve ego yöneliminin operasyonel tanımları, özellikle Nicholls'un çalışmasına dayanmaktadır. Nicholls'a göre, insanların yeterlilik göstermek için çaba gösterdikleri araçlarda görev veya ego hedef yönelimleri gibi bireysel farklılıklar vardır. Görev yönelimi, beceri veya bilgi edinme ve elinden gelenin en iyisini yapma amaçlarını içerir. Bu nedenle, bireyin göreve yönelik olması durumunda, yeterlilik algıları kendileri ile ilgili olma eğilimindedir. Öte yandan, bir ego yönelimi ortaya çıktığı zaman, insanlar kendi yetenekleriyle meşgul olma eğilimindedirler ve onlara göre üstün yetkinlik, kişisel olarak dışa vurulmuş başarı ve kanıtlanmış yetenektir. Bununla birlikte ego yönelimli bireyler, diğerlerine göre kendi yetkinliklerini yargılamaya eğilimlidirler (Nicholls 1989'dan aktaran Castillo vd., 2010). Üstün yeterlilik, kişisel başarının esası ve kanıtlanmış yetenek olarak ifade edilebilir.

Spor psikolojisi literatürü; antrenörlerin, sporcuların kısa ve uzun süreli spor deneyimlerine yönelik psikolojik, duygusal, ahlaki ve davranışsal tepkilerini etkileme açısından önemine işaret etmektedir

(Balaguer Duda, Atienza, ve Mayo, 2002; Barnett, Smoll, ve Smith, 1992). Goreceli olarak daha az dikkat ceken konulardan biri, hedef perspektiflerinin performans değişkenliği ve spora en iyi ve sürekli katılım için temel olan diğer değişkenlerle ilişkisidir (Balaguer vd., 2002; Whitehead ve Duda, 1998). Spora katılımın amaçları ve sonuçları, sporcular arasındaki bireysel farklılıklara da bağlıdır. Tüm sporcular (spor katılımcıları) aynı değildir; spor ortamına farklı fiziksel ve zihinsel yetenekler, spor becerileri, iş etiği ve psikolojik eğilimlerle gelirler (Balaguer vd., 2002). Durumsal ve eğitimsel hedeflere yönelik yapılan spor araştırmaları, spor alanındaki bireylerin motivasyonel süreçlerindeki değişimlerin anlaşılmasını sağlamıştır. Görev ve ego yönelimlerinin, sporcuların sporun amaçlarına ilişkin algılarını, başarı nedenlerine ilişkin inançlarını, spor aktivitelerine katılma ve ilgi duydukları spor aktivitelerini, sporcu tutumlarını, katılım motiflerini, kaygı ve başa çıkma stratejilerini kavramsal olarak tutarlı bir şekilde açıklamaktadır (Balaguer vd., 2002; Ntoumanis ve Biddle, 2000; Kavussanu ve Roberts, 1996; Wang, Chatzisarantis, Spray, ve Biddle, 2002). Teorik ilkelere uygun olarak, sporcular yapacakları görevleri iyi bir çalışma ortamı içerisinde ve/veya yüksek görev yönelimine sahip olmaları durumunda çok zor olan görevleri başarı ile yerine getirebilme davranışı göstermektedirler. Bununla birlikte spor araştırmalarının çoğu, yatkınlık ve algılanan durumsal hedefler arasındaki ilişkiyi ayrı ayrı incelemektedirler (Balaguer vd., 2002; Swain ve Harwood, 1996). Arzu edilen davranışsal ve duygusal sonuçlarla ilişkili olduğu için beden eğitiminde kişilik gelişiminin ve davranışların örgütlenmesinin arkasında yatan içsel süreçlere odaklanan bir motivasyon ve kişilik kuramı olarak öz belirlemenin geliştirilmesi oldukça önemlidir (Ntoumanis, 2002).

Performans ve hedefler arasındaki potansiyel ilişki açısından, görev hedeflerine vurgu yapılmaktadır (Balaguer vd., 2002). Motivasyonel durum eldeki göreve odaklanmayı sağlayan esnek ve yaratıcı bir cevap alınmasına ve sonuç olarak en azından bazı görevler için (ego içerikli olsa dahi) daha iyi performans elde etmeye yol açabilir, ancak bunlarla birlikte baskı hissi yaratabilir, görevden uzaklaşmaya ve performansın düşmesine de neden olabilir. Fiziksel temelli, performans ve hedef konusundaki mevcut çalışmaların çoğu, hedef yönelimlerinin veya manipüle edilmiş durumsal hedeflerin (motivasyonel iklimin algıları yerine) performans sonuçlarıyla olan ilişkisine odaklanmıştır. Görev yönelimi ile performans arasında pozitif bir ilişkinin var olduğu ve ego yönelimi ile görevin ego içerikli olması ve/veya kişinin yetenek algısı arasında negatif ilişki bulunduğu bilinmektedir (Balaguer vd., 2002; Sarrazin Roberts, Cury, Biddle, ve Famose, 2002; Van-Yperen ve Duda, 1999).

Yaşamdanda alınan doyum, doyumlu ve mutlu olma hali bireylerin amaçlı etkinliklere katılımını destekleyecektir (Toros, 2001). Bu nedenle, bu çalışmada incelenen voleybolcuların yaşam doyum düzeylerinin incelenmesi de oldukça önemlidir. Bireyler kendi başarıları ve yetenekleri konusunda çeşitli karşılaştırmalar yoluyla bir yargıda bulunma eğilimi içerisinde. Bireyler yargıda bulunma işlemini gerçekleştirirken geçmiş performanslarına başvurabilirler veya diğerleri ile karşılaştırabilirler. İnsanların, dolayısı ile sporcuların özellikle de genç sporcuların yaşamlarında mutlu olabilmeleri ve yaşamlarının bir anlam kazanabilmesi için sahip olmaları gereken temel unsurlardan birisi de "yaşam doyumudur". Yaşam doyumunu, diğer alanlarda olduğu gibi spor alanında ve araştırmalarında performans ile ilişkilendirilmiş bu ilişkiler spor bilimciler tarafından araştırılmıştır. Ersöz ve arkadaşları (2015) kadın ve erkek sporcularda başarı hedefi yönelimini öngörmede kendine güven, genel fiziksel yeterlik, spor yeteneği ve yaşam doyumunun rolünü inceledikleri çalışmada, kadınların erkeklere göre yaşam doyumunu ve spor yeteneği konusunda daha yüksek puanlar elde ettiğini bulmuşlardır. Bu bulgular kendini fiziksel algılama (spor yeteneği, kendine güven ve genel fiziksel yeterlik) ve yaşam doyumunun başarı hedefini öngörmede etkili olduğunu göstermektedir.

Yetenekli genç sporcuların hedef yönelimlerinin ve yaşam doyum düzeylerinin belirlenerek, bu sporcuların beklenen performansa ulaşmasında hem sporcuların tanınması hem de uygun antrenman ortamlarının oluşturulması açısından bilimsel yöntemlerden faydalanmanın önemini ortaya koymak üzere, milli takım gelişim kampına çağrılan genç erkek voleybolcuların ego, görev ve yaşam doyum

puanları ile sporcuların deneyimleri, önemli başarıları, oynadıkları kulüplerden gelir elde etme durumları, yaş grupları, yaşadıkları yer, okul durumları arasındaki farklar karşılaştırılmış, ego, görev ve yaşam doyum puanları arasında bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır.

Yöntem

Bu çalışma ilişkisel tarama modelindedir. Yapılan çalışmada tam sayım yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubu, 2016 yılında Gençler Voleybol Milli Takımı Gelişim Kampı'na çağrılan 14-15 yaş grubu ($n=72$; $X_{ort}=14,58\pm 0,496$ yıl) erkek voleybolculardan oluşmaktadır. Çalışmada betimsel istatistikler için frekans ve yüzde, ilişkilerin incelenmesi için Pearson korelasyon katsayısı, gruplar arasındaki farkların karşılaştırılması için bağımsız örneklem t Testi, Mann-Whitney U , Kruskal-Wallis ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA), post-hoc testlerden Scheffe testleri kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluklarının sınanması için varyasyon katsayıları hesaplanmıştır.

Çalışmada kullanılmış olan ölçeklerden biri olan sporda görev ve ego yönelim ölçeği (SGEYÖ) 5'li Likert tarzındadır. Görev yönelimi ve ego yönelimi olmak üzere iki alt boyuttan oluşan bu ölçekte 13 madde bulunmaktadır. Ölçeğin toplam güvenilirlik katsayısı $\alpha = 0,86$, alt boyutların güvenilirlik katsayıları ise görev yönelimi $\alpha = 0,87$ ve ego yönelimi $\alpha = 0,85$ 'dir. Bu çalışmada elde edilen verilere göre ölçeğin toplam güvenilirlik katsayısı $\alpha = 0,849$, alt boyutların güvenilirlik katsayıları ise görev yönelimi için $\alpha = 0,852$ ve ego yönelimi için $\alpha = 0,811$ 'dir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Toros (2001) tarafından yapılmıştır. Geçerlik güvenilirlik çalışması Köker (1991) tarafından yapılan yaşam doyum ölçeği (YDÖ) ise 7'li Likert yapısına sahiptir ve tek boyuta sahip 5 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin üç hafta ara ile yapılan test tekrar test tutarlılık katsayısının 0,85 olduğu bulunmuştur. Aynı ölçeği çalışmasında kullanan Yetim (1991) ise düzeltilmiş Split-Half değerini 0,75 ve Kuder Richardson-20 değerini ise 0,79 olarak hesaplamıştır. Her iki çalışmada da ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu belirtilmiştir. Bu çalışma için yaşam doyum ölçeği güvenilirlik katsayısı $\alpha = 0,771$ 'dir. Yaşam doyum ölçeği puanlar üzerinden değerlendirildiğinde 20 puan normal yaşam doyum düzeyi olarak kabul edilmekte yüksek puanlar yüksek yaşam doyum düzeyini, 20'nin altındaki puanlar ise düşük yaşam doyum düzeyi olarak değerlendirilmektedir (Diener vd., 1985; Pavot ve Diener, 1993). Ego, görev ve yaşam doyum puanları ile sporcuların deneyimleri, önemli başarıları, oynadıkları kulüplerden gelir elde etme durumları, yaş grupları, yaşadıkları yer, okul durumları arasındaki farklar karşılaştırılarak incelenmiştir. Ayrıca Ego, görev ve yaşam doyum puanları arasında bir ilişki olup olmadığına da bakılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde çalışma grubuna ilişkin betimsel istatistikler bulunmaktadır. Voleybolcuların yaşam doyumunu ve hedef yönelimlerine yönelik ilişkiler ve farklılıklar yer almaktadır.

Tablo 1. Çalışma Grubuna İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Voleybolcular		<i>f</i>	%
Yaş (yıl)	14	30	41,7
	15	42	58,3
Yaşanılan Yer	İlçe	12	16,7
	İl	60	83,3
Eğitim	İlköğretim (Ortaokul)	18	25,0
	Lise	54	75,0
Gelir (Kulüpten)	Evet	6	8,3
	Hayır	66	91,7
Spor Deneyimi	2 Yıldan az	24	33,3
	3-4 Yıl	28	38,9

	5 Yılda fazla	20	27,8
Önemli Başarılar	Yok	16	22,2
	İl bazında ilk üç derece	7	9,7
	Türkiye Şampiyonasında dört ve daha aşağıda bir derece	10	13,9
	Türkiye Şampiyonasında ilk üç derece	39	54,2
Yaşam Doyum	20'nin altında (Normalin Altında Yaşam Doyum Düzeyi)	22	30,6
Puanı	20'nin üstünde (Normalin Üzerinde Yaşam Doyum Düzeyi)	48	66,7
	*20 (Normal Yaşam Doyum Düzeyi)	2	2,8

*Pavot ve Diener (1993)

Çalışma grubunu oluşturan voleybolcuların, %83,3'ü illerde yaşamakta ve %75,0'i liseye devam etmektedir. Oynadıkları spor kulüplerinden gelir elde etme durumlarına bakıldığında %91,7'si kulüplerinden gelir elde etmemektedir. Spor deneyimi açısından bakıldığında %38,9'nun 3-5 yıl arasında sporculuk deneyimine sahip oldukları, önemli başarıları bakımından sporcuların %22,2'nin henüz bir başarısının olmadığı buna karşılık %54,2'nin ise Türkiye Şampiyonalarında ilk üç derecede yer alan takımlardan birinde yer aldıkları görülmektedir. Yaşam doyum düzeyleri açısından %30,6'sının düşük yaşam doyum düzeyine sahip olduğu bulunmuştur (Tablo 1).

Tablo 2. Verilerin Normal Dağılıma Uygunluğunun Test Edilmesi

	<i>n</i>	\bar{X}	SS	Varyasyon Katsayısı
Ego Yönelimi	72	2,83	0,826	0,292
Görev Yönelimi	72	3,68	0,805	0,218
Yaşam Doyumu	72	23,83	6,41	0,269

Çalışma grubundan elde edilen veriler için hangi istatistiksel testlerin kullanılacağına karar vermek için verilerin normal dağılıma uyup uymadığına bakılmıştır. Normal dağılım ile ilgili çeşitli referanslar bulunmaktadır. Bunlardan birisi de varyasyon katsayısıdır. Bu çalışmada elde edilen verilerin varyasyon katsayıları 0,30'un altında olduğundan, verilerin analizlerinde parametrik testler uygulanmıştır (Hayran ve Hayran, 2011). Bağımsız değişkenlere bağlı olarak *n* sayısı 30'un altında olan gruplar olduğundan bu çalışmada uygun olan yerlerde parametrik, normallik varsayımının karşılanmadığı durumlarda ise parametrik olmayan testler kullanılmıştır.

Ego, görev ve yaşam doyum puanları ortalamaları arasındaki farklar ile ilgili yapılan testler sonucunda; ego yönelimi, görev yönelimi ve yaşam doyum puanlarında sporcuların deneyimleri, önemli başarıları, oynadıkları kulüplerden gelir elde etme durumları ve yaş grupları açısından bir fark yoktur ($p>0,05$).

Okul düzeyleri (eğitim kademeleri), yaşanan yer ve yaşam doyum düzeyleri normalin altında ve normalin üzerinde olanlar olarak belirlenen bağımsız değişkenler açısından farklar olduğu, ego ve görev yönelim puanları ortalamaları arasında fark olduğu, ego, görev ve yaşam doyum puanları arasında pozitif ilişkiler olduğu görülmüştür.

Tablo 3. Yaş Grupları Açısından Hedef Yönelimleri ve Yaşam Doyum Puanları Arasındaki Farklar (*t* Testi)

	Yaş (Yıl)	<i>n</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
Ego Yönelimi	14	30	3,02	0,792	1,702	70	0,0
	15	42	2,69	0,831			93
Görev Yönelimi	14	30	3,88	0,628	1,776	70	0,0
	15	42	3,54	0,891			80
Yaşam Doyumu	14	30	4,97	1,266	1,159	70	0,2
	15	42	4,62	1,288			50

14 ve 15 yaşında olan sporcuların (Tablo 3) ego, görev yönelimleri ve yaşam doyum puanları arasında fark olup olmadığı bağımsız örneklem *t* testi ile incelenmiş, ego yönelim [$t(70)=1,702$; $p=0,093$], görev yönelim [$t(70)=1,776$; $p=0,080$] ve yaşam doyum [$t(70)=1,159$; $p=0,250$] puanları arasında yaşa göre fark olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 4. Yaşanılan Yer Durumuna Göre Hedef Yönelimleri ve Yaşam Doyumları Arasındaki Farklara İlişkin Mann-Whitney *U* Testi

	Yaşanılan Yer	<i>n</i>	Sıra Ort.	Sıralar Top.	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>p</i>
Ego Yönelimi	İlçe	12	38,17	458,00	340,000	-0,303	0,762
	İl	60	36,17	2170,00			
Görev Yönelimi	İlçe	12	36,71	440,50	357,500	-0,038	0,970
	İl	60	36,46	2187,50			
Yaşam Doyumu	İlçe	12	21,96	263,50	185,500	-2,643	0,008*
	İl	60	39,41	2364,50			

* $p<0,01$

Tablo 4'te görüldüğü gibi ilde yaşayan voleybolcuların yaşam doyum sıra ortalamaları puanları ilçede yaşayan voleybolculardan daha yüksektir ($U=185,5$; $p=0,008$). Buna karşılık görev ($U=357,5$; $p=0,970$), ve ego yönelimleri ($U=340,0$; $p=0,762$), arasındaki fark anlamlı değildir ($p>0,05$). İl ve ilçelerde yaşayan voleybolcuların ego, görev ve yaşam doyum düzeyleri ile ilgili yapılan karşılaştırmalara ilişkin ortalama ve standart sapmaları Tablo 5'de sunulmuştur.

Tablo 5. Yaşadıkları Yer Açısından Hedef Yönelimleri ve Yaşam Doyum Puanları Ortalamaları

		<i>n</i>	\bar{X}	<i>SS</i>
Ego Yönelimi	İlçe	12	2,97	0,781
	İl	60	2,80	0,838
Görev Yönelimi	İlçe	12	3,70	0,774
	İl	60	3,68	0,817
Yaşam Doyumu	İlçe	12	19,75	5,879
	İl	60	24,65	6,238

Tablo 6. Eğitim Durumları Açısından Hedef Yönelimleri ve Yaşam Doyum Puanları Arasındaki Farklara İlişkin Mann-Whitney *U* Testi

	Eğitim Durumu	<i>n</i>	Sıra Ort.	Sıralar Top.	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>p</i>
Ego Yönelimi	İlköğretim (Ortaokul)	1 8	44,42	799,50	343,500	-1,857	0,063
	Lise	5 4	33,86	1828,50			
Görev Yönelimi	İlköğretim (Ortaokul)	1 8	45,72	823,00	320,000	-2,164	0,030*
	Lise	5 4	33,43	1805,00			
Yaşam Doyumu	İlköğretim (Ortaokul)	1 8	40,86	735,50	407,500	-1,023	0,306
	Lise	5 4	35,05	1892,50			

**p*<0,05

Tablo 6 incelendiğinde, ortaokulda okuyan voleybolcuların görev yönelim sıra ortalamaları puanları (*U*=320,0; *p*=0,030), lisede okuyan voleybolculardan daha yüksektir (*p*<0,05). Ego yönelim (*U*=343,5; *p*=0,063) ve yaşam doyum (*U*=407,5; *p*=0,306) puanlarında ise bir fark olmadığı görölmektedir (*p*>0,05). Ortaokulda ve liselerde eğitimlerine devam eden voleybolcuların ego, görev ve yaşam doyum düzeyleri ile ilgili yapılan karşılaştırmalara ilişkin ortalama ve standart sapmaları Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Eğitim Durumları Açısından Hedef Yönelimleri ve Yaşam Doyum Puanları Ortalamaları

		<i>n</i>	\bar{X}	<i>SS</i>
Ego Yönelimi	İlköğretim (Ortaokul)	18	3,19	0,746
	Lise	54	2,71	0,822
Görev Yönelimi	İlköğretim (Ortaokul)	18	4,02	0,527
	Lise	54	3,57	0,854
Yaşam Doyumu	İlköğretim (Ortaokul)	18	25,11	5,769
	Lise	54	23,41	6,603

Tablo 8. Kulüplerinden Gelir Elde Etme Durumları Açısından Hedef Yönelimleri ve Yaşam Doyum Puanları Arasındaki Farklara İlişkin Mann-Whitney *U* Testi

	Kulüpten Gelir Elde Etme	<i>n</i>	Sıra Ort.	Sıralar Top.	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>p</i>
Ego Yönelimi	Evet	6	39,67	238,00	179,00	-0,38	0,69
	Hayır	66	36,21	2390,00	0	8	8
Görev Yönelimi	Evet	6	46,92	281,50	135,50	-1,277	0,20
	Hayır	66	35,55	2346,50	0	2	2
Yaşam Doyumu	Evet	6	44,08	264,50	152,50	-0,92	0,35
	Hayır	66	35,81	2363,50	0	9	3

Tablo 8 incelendiğinde kulüplerinden gelir elde eden voleybolcular ile gelir elde etmeyen voleybolcuların ego yönelim sıra ortalamaları puanları (*U*=179,0; *p*=0,698), görev yönelim (*U*=135,5; *p*=0,202) ve yaşam doyum (*U*=152,5; *p*=0,353) puanları arasında fark olmadığı görölmektedir (*p*>0,05).

Tablo 9. Sporculuk Deneyimleri Bakımından Hedef Yönelimleri ve Yaşam Doyum Puanları Arasındaki Farklara İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	Sporculuk Deneyimi	n	Sıra Ort.	sd	X²	p
Ego Yönelimi	2 Yıldan Az	24	43,21	2	3,957	0,138
	3 ile 4 Yıl Arasında	28	31,89			
	5 Yıldan Fazla	20	34,90			
Görev Yönelimi	2 Yıldan Az	24	35,58	2	2,272	0,321
	3 ile 4 Yıl Arasında	28	33,18			
	5 Yıldan Fazla	20	42,25			
Yaşam Doyumu	2 Yıldan Az	24	32,79	2	4,608	0,100
	3 ile 4 Yıl Arasında	28	33,61			
	5 Yıldan Fazla	20	45,00			

Tablo 9 incelendiğinde sporculuk deneyimleri ego yönelim sıra ortalamaları puanları [$X^2(2)=3,957$; $p=0,138$], görev yönelim [$X^2(2)=2,272$; $p=0,321$] ve yaşam doyum [$X^2(2)=4,608$; $p=0,100$] puanları arasında fark olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 10. Önemli Başarıları Açısından Hedef Yönelimleri ve Yaşam Doyum Puanları Arasındaki Farklara İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	Önemli Başarılar	n	Sıra Ort.	s d	X²	p
Ego Yönelimi	Yok	16	30,25	3	4,820	0,185
	İl Bazında İlk Üç Derece	7	34,21			
	Türkiye Şampiyonalarında İlk Üç Derece	39	36,40			
	Türkiye Şampiyonalarında Dört ve Daha Aşağıda Derece	10	48,50			
Görev Yönelimi	Yok	16	33,31	3	1,954	0,582
	İl Bazında İlk Üç Derece	7	31,93			
	Türkiye Şampiyonalarında İlk Üç Derece	39	36,74			
	Türkiye Şampiyonalarında Dört ve Daha Aşağıda Derece	10	43,85			
Yaşam Doyumu	Yok	16	26,56	3	6,103	0,107
	İl Bazında İlk Üç Derece	7	41,07			
	Türkiye Şampiyonalarında İlk Üç Derece	39	40,87			
	Türkiye Şampiyonalarında Dört ve Daha Aşağıda Derece	10	32,15			

Tablo 10 incelendiğinde önemli başarıları için, ego yönelim sıra ortalamaları puanları [$X^2(3)=4,820$; $p=0,185$], görev yönelim [$X^2(3)=1,954$; $p=0,582$] ve yaşam doyum [$X^2(2)=6,103$; $p=0,107$] puanları arasında fark olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 11. Yaşam Doyum Puanlarına Göre Voleybolcuların Ego ve Görev Yönelimleri Arasındaki Farklara İlişkin Mann-Whitney U Testi

	Yaşam Doyum Düzeyi	n	Sıra Ort.	Sıralar Top.	U	Z	p
Ego Yönelimi	Normalin Altında Yaşam Doyumu	22	28,73	632,00	379,000	-1,889	0,059
	Normalin Üzerinde Yaşam Doyumu	48	38,60	1853,00			
Görev Yönelimi	Normalin Altında Yaşam Doyumu	22	26,75	588,50	335,500	-2,442	0,015*
	Normalin Üzerinde Yaşam Doyumu	48	39,51	1896,50			

*p<0,05

Tablo 11'de yer alan değerler incelendiğinde, yaşam doyum puanı 20'nin üstünde olan voleybol sporcuların görev yönelimi puanları sıra ortalamaları toplamı yaşam doyum puanı 20'nin altında olanlardan daha yüksek ve istatistiksel olarak anlamlıdır ($U=335,5$; $p=0,015$). Ego yönelim puanları açısından, yaşam doyum puanı 20'nin altında olan voleybolcular ile 20'nin üstünde olan voleybolcular karşılaştırıldığında, yaşam doyum puanları 20'nin üzerinde olan voleybolcuların görev yönelim sıra ortalamaları puanları arasında ($U=379,0$; $p=0,059$) fark olmadığı görülmektedir ($p<0,05$). Normalin altında yaşam doyum puanına sahip olan voleybolcular ile normalin üzerinde yaşam doyum puanı olan voleybolcuların ego, görev ve yaşam doyum düzeyleri ile ilgili yapılan karşılaştırmalara ilişkin ortalama ve standart sapmaları Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12. Yaşam Doyum Puanlarına Göre Voleybolcuların Ego ve Görev Yönelimleri Puanları Ortalamaları

		n	\bar{X}	SS
Ego Yönelimi	Normalin Altında Yaşam Doyumu	22	2,54	0,828
	Normalin Üzerinde Yaşam Doyumu	48	2,98	0,811
Görev Yönelimi	Normalin Altında Yaşam Doyumu	22	3,26	0,996
	Normalin Üzerinde Yaşam Doyumu	48	3,85	0,626

Tablo 13. Voleybolcuların Ego ve Görev Yönelimleri Ortalama Puanları Arasındaki Farklar (t Testi)

	n	\bar{X}	SS	t	sd	p
Ego Yönelimi	72	2,83	0,826	-7,857	71	0,001*
Görev Yönelimi	72	3,68	0,805			

*p<0,01

Tablo 13 incelendiğinde, voleybolcuların, ego yönelim puanları görev yönelim puanlarından daha düşüktür ve istatistiksel olarak anlamlıdır [$t(71)=-7,857$; $p<0,05$]. Tablo 14'te Yaşam doyumunu, ego ve görev yönelim puanları ortalamaları arasındaki korelasyona ilişkin değerler yer almaktadır; görev yönelimi ve ego yönelimi arasında ($r=0,358$; $p<0,01$) orta düzeyde, görev yönelimi ile yaşam doyumunu arasında ($r=0,308$; $p<0,01$) orta düzeyde ve ego yönelimi ile yaşam doyumunu arasında ($r=0,246$; $p<0,05$) düşük düzeyde (Büyüköztürk, Çokluk Bökeoğlu, ve Köklü, 2009) pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 14. Yaşam Doyumu, Ego ve Görev Yönelim Ortalamaları Arasındaki İlişki (Pearson Korelasyon)

		Ego Yönelimi	Görev Yönelimi
Görev Yönelimi	<i>r</i>	0,358 [*]	
	<i>p</i>	0,002	
	<i>n</i>	72	
Yaşam Doyumu	<i>r</i>	0,246 ^{**}	0,308 [*]
	<i>p</i>	0,038	0,008
	<i>n</i>	72	72

p*<0,01, *p*<0,05

Tartışma ve Sonuç

Yaşanılan yer değişkeni açısından değerlendirildiğinde, hedef yönelimleri arasında il merkezlerinde yaşayanlar ile il merkezleri dışında ilçelerde yaşayan voleybolcular arasında bir fark yoktur. Yaşam doyum düzeyleri bakımından ilçelerde yaşayan voleybolcular ile illerde yaşayan voleybolcuların yaşam doyum düzeyleri farklıdır. Bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır. İl merkezlerinde yaşayan voleybolcuların yaşam doyum puanları ortalamaları "24,65" düzeyinde iken il merkezi dışında ilçelerde yaşayanların yaşam doyum puanları ortalamaları "19,75" düzeyindedir (Tablo 4 ve 5). Sporcuların yaşam alanlarının değişmesi veya değiştirilmesi yolu ile yaşam doyum puanlarında sağlanacak artışın onların performanslarına katkı sağlayacağı göz önünde bulundurulması gereken önemli bir gerçektir. Spora ve sporcuya yapılan yatırımların boşa gitmesi engellenerek, antrenörlerin ve diğer ilgililerin gelecekte ise taraftarların ve seyircilerin de ortaya konulan performanslardan hoşnut olmasını sağlayabileceği düşünülmektedir. Sporcuların performanslarını etkileyecek önemli faktör olan yaşam doyum düzeyleri örneklemdeki sporcuların 20 puanın altında ve üstünde olmak üzere hedef yönelimleri karşılaştırıldığında elde edilen bulgular da dikkate değerdir. Görev yönelim puanları, yaşam doyumunu 20'nin üzerinde olanlarda daha yüksektir ve bu fark anlamlıdır. Düşük hedef yönelim puanları başarı hedefi için arzu edilmeyen bir durumdur. Dolayısı ile bu bulgu da antrenör ve yöneticiler (ilgililer) tarafından dikkate alınmalıdır. Takım ve sporcunun performansının gelişimi için yaşam doyum puanları ve görev yönelim puanlarının dikkate alınarak üzerinde projeler üretilmesi gereken bir konu olduğu düşünülmektedir.

Ortaokul (İlköğretimin II. Kademesi) ve lisede eğitimlerine devam eden voleybolculardan ortaokula devam eden voleybolcuların görev yönelim puanları liseye devam eden voleybolculardan daha yüksektir buna karşılık ego yönelim ve yaşam doyum puanları arasında fark yoktur (Tablo 6 ve 7). Ortaokul düzeyindeki voleybolcuların ego yönelim puanlarının yüksek oluşu onların yüksek kayđı düzeyi ve direnç eksikliği ile açıklanabilir. Bu tip sporcular sportif etkinliklerden daha az hoşlanırlar, üstün olma ve galip gelme eğilimi gösterirler (Duda, 1989; Proios, Siropoulos, ve Proios, 2015; Toros, 2009). Hedef yönelim ortalamalarının da yüksek olması beceri gelişimini, öğrenmeyi, görevde ustalaşmayı, takım uyumunu ve işbirliğini ne alan (Toros, 2002; Walling ve Duda, 1995) bir eğilim gösterdiklerine işaret etmektedir. İlerleyen dönemlerde sporcuların görev yönelimli tutumlarının desteklenmesine yönelik çalışmalara yer verilmesi gelecekte milli takımlarda yer alacak sporcuların, uzun süre takımlarda performans ortaya koymalarını sağlayabilir. Görev yönelimli sporculardan oluşan takımlarla başarılı sonuçlar alınması sağlanabilir. Ortaokul ve liseye devam eden voleybolcuların yaşam doyum puanları ortalamaları ortaokul 25,11 ve lise 23,41'dir, 21-25 puan aralığı biraz memnun/tatmin edici olarak değerlendirilmektedir (Pavot ve Diener, 1993), normalin üstünde bir yaşam doyum düzeyini göstermektedir (Tablo 6 ve 7). Ortaokul ve lisede eğitimlerine devam eden

voleybolcuların yaşam doyum düzeylerinin yüksek olmadığı da grlmektedir. Voleybolcuların yaşam doyum düzeylerini artırmaya yönelik çalışmaların yapılması ve bu konuda desteklenmesinin sporcuların performansları açısından oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Yaşam doyumunu konusunda yapılan çalışmalarda, bireysel mutluluğun, insanların başarmak için çaba gösterdiği hedeflere bağlı olduğu vurgulanmaktadır (Diener, 1984; Michalos, 1985; Toros, 2005). Bu çalışmada da milli takım kampına çağrılmış olan sporcuların milli takım gelişim kampında olmaları ve devamında milli takımda yer alma hedefleri yaşam doyum düzeylerini normalin üzerinde yaşam doyumunu düzeyine doğru değiştirmiş olabileceği de düşünülmektedir. Hedef yönelimlerinden görev yönelim puanlarının daha yüksek olması da bu durumu desteklemektedir. Yaşamlarından biraz memnun olan voleybolcuların yaşam doyum düzeyleri çeşitli çalışmalarla (girişimlerle) daha da yksetilebilir.

Yaşam doyum puanı normalin altında olanlar ile üstünde olanların hedef yönelimlerine yönelik yapılan karşılaştırmada ego yönelim puanları farklılık göstermezken, görev yönelim puanları arasında anlamlı fark bulunmaktadır (Tablo 11 ve 12). Diener'den aktarımla Toros (2002), yaşam doyumunu, bireylerin bir bütün olarak yaşamlarına ilişkin oldukça tutarlı bilişsel yargılardan oluştuğunu belirtmektedir. Bu nedenle bireylerin yaşamlarına ilişkin oluşturacakları yargılar oldukça önemlidir. Oluşturdukları bu yargıların onların sporculuk yaşamlarını etkileyebileceği düşünülmektedir. Voleybolcuların spor yapıyor olmalarının yaşam doyumunu olumlu yönde etkilediği (Toros, 2002) ancak bu çalışmada milli takım gelişim kampına çağrılmış olmalarına rağmen voleybolcuların ($n=22$) %30,6'sının normalin altında yaşam doyumunu ortalamasına sahip olduğu grlmektedir. Dolayısı ile yalnız başına bakıldığında, spor yapmak yaşam doyumunu artıran bileşenlerden biri olabilirken, çok sayıda voleybolcunun %91,7'sinin yaptıkları işten gelir elde etmiyor olmaları da yaşam doyumlarını düşüren bir faktör olabilir (Tablo 1).

Örneklemenin tamamı değerlendirildiğinde (Tablo 13) hedef yönelim puanları ile ego yönelim puanları arasındaki farkın anlamlı olduğu grlmektedir. Sporda beklenen performansa yönelik beklentilerin gerçekleşmesi için hedef yönelimlerinden görev yönelimli sporcuların daha başarılı olacakları literatürle desteklenmektedir (Walling ve Duda, 1995; Toros, 2002). Çalışmada incelenen voleybolcuların da görev yönelimli olmaları bu bakımdan değerlendirilebilir bir bulgudur. Görev yönelimli sporcuların ve kişilerin başarı ile ilgili inançlarını açıklayan ve vurgulayan çalışmalar bulunmaktadır (Vazou vd., 2006; Castillo vd., 2010). Görev yönelimli hedefleri benimseyen sporcular beceri gelişimini, öğrenmeyi, görevde ustalaşmayı, takım uyumunu ve işbirliğini ne alırlar. Görev ile ilişkili hedef yöneliminin doyum, hoşlanma ve sporla içsel olarak ilgilenme ile pozitif olarak ilişkili olduğu belirtilmiştir (Vazou, Ntoumanis ve Duda, 2005). Görev yönelimli hedeflere sahip olan kişi, sıklı çalışmayla ve akranlarıyla işbirliği ile başarıyı elde edeceğine inanırken; ego yönelimli hedeflere sahip kişi kendi üstün yeteneğini kanıtlayarak ve rakiplerini mağlup ederek başarıya ulaşacağına inanır (Duda ve Walling, 1995). Başarı hedefleri bireylerin ulaşmak istedikleri yetkinlik için veya başarısızlıktan kaçınmak için gösterdikleri çabaları ifade etmektedir (Cury Elliot, Da Fonseca, ve Moller, 2006). Sporcuların özellikle görev yönelimli sporcuların başarısızlıktan kaçınma yerine yetkinlik için çaba göstermeleri beklenen sporcu tutumu olabilir. Bu nedenle çalışmanın bulgularının işaret ettiği gibi yüksek görev yönelimine sahip sporcular olmaları sonucu literatürle paralellik göstermektedir.

Hedef yönelimlerinden, görev yönelimli hedeflere sahip sporcular, (görev yönelimi puanları yüksek olanlar) yaşışmaları, sportif becerilerini ortaya koymak ve geliştirmek için bir şans faktörü olarak görüyor olabilirler. Bu nedenle Milli takım gelişim kampına çağrılan voleybolcuların hedef yönelimlerine ve yaşam doyumlarına ilişkin elde edilen bulgular son derece önemlidir. Sporcuların performanslarını geliştirmeleri ve takımlarına katkı sağlamaları açısından takım yöneticileri ve antrenörler için önemli bir bilgidir, çalışma ortamları örneklemenin bu özellikleri bilinerek yapıldığında beklenen performansların elde edilebileceği söylenebilir.

Antrenör tarafından yaratılan antrenman ortamının fazla görev içerdii durumlarda, örneğin tenis oyununun performans bileşenlerinden birisi olan psikolojik bileşenler üzerinde daha fazla ilerleme kaydettikleri belirtilmektedir. Takım sporlarında ise, motivasyonel iklim, görev içeren özelliklerin, bireysel tenis sporunda olduğundan daha düşük ancak öznel algılanan performans gelişimi ile ilgili daha güçlü etkilere sahip olduğunu göstermektedir (Balaguer, 2002). Bu bakımdan genç ve gelecek için umut veren takım sporcularının ustalık dönemleri için alt yapı oluşturması oldukça önemlidir.

Takım çalışması (hentbol gibi takım sporlarında), oyunun teknik ve taktiksel yönlerinde gelişme kapsamında ele alınmaktadır (Balaguer, 2002). Görev yöneliminin, takım düzeyinde teknik ve taktiksel gelişim ve kişinin bireysel performansı ile ilgili olarak algılanan fiziksel gelişimi bakımından birbirleriyle ilişkilidir. Takımların daha iyi olması için bireysel olarak oyuncuların hücum ve/veya savunma ile ilgili sorumluluklarını (rollerini) yerine getirmesi beklenir. Bu sorumluluklar yüksek oranda görev odaklı olduğunda, sporcuların birlikte çalışmalarının başarıya katkıda bulunacağına inanmaları daha olasıdır.

Görev yönelimi ile sportif performans (fiziksel yönlerde algılanan iyileşme) arasındaki ilişki, görev yöneliminin kişisel başarının ve spor başarısının öncüsü olduğu inancıyla birleştğinde de anlamlı olduğudur (Duda ve Nicholls, 1992). Spora, açık ve rekabet temelli olgu olarak bakıldığında, ister istemez bu olgunun kapsamında olanlardan özellikle sporcularla çalışanlar ve onlardan beklentileri olanların, çalıştıkları sporcuların özelliklerini bilmeleri sportif performans bakımından başarıda kilit nokta olarak düşünölmeli ve sporcuların psiko-sosyal temelli özellikleri üzerinde ayrıca durulmalıdır.

Takım sporu yapan sporcuların bireysel olarak daha fazla odaklanabileceği performansın bir boyutu da fiziksel özelliklerdir. Örneğin, sporcu daha güçlü olmak ve dolayısıyla takıma fayda sağlamak için bir spor salonuna giderek ekstra çalışabilir, buna zaman ayırabilir (Balaguer, 2002). Üstünlüğü sergilemeye önem veren ego içeren bir ortamda sporcuların kendilerini tatmin etmek için birçok sebebi olabilir, takım sporlarında zaman zaman bu isteklerini giderecekleri fırsatları yakalayabilirler, bu isteklerini zamansız veya çok fazla giderme arzusunun takım başarısını etkileyeceğini bilirler ve fazla sahneye çıkmazlar, tersi durumda ise takım performansına olası kayıplar yaşatacak ve dolayısı ile takımda yer alamayacaklardır. Bir başka durumda antrenörü, takım arkadaşları, kulüp yöneticileri ve taraftarlar takımı zor durumdan kurtaracak olan bu oyuncunun oyunda kalmasını kabullenecektir. Bu kabullenmenin ne kadar süreceği ise belirsizdir.

Yapılan çalışmalarda, takım sporları içinde elde edilen bulgular genellikle hedef yönelim ilkelerine uygun olduğu ve bu ilkeler çoğunlukla bireysel spor yapan sporculardan elde edilen verilere dayanmaktadır, takım sporları için oluşturulan ilkelerin temeli bireysel sporlar ve sporculardır da denilebilir. Bireysel sporlardan dolayısı ile sporculardan (tenis gibi) elde edilen bulguların yorumlanması, genişletilmesi ve geliştirilmesi olarak düşünülebilir (Balaguer ve ark. 1999). Genel olarak, elit düzeyde bir spor yarışması içindeki görevler ve oluşan atmosfer, motivasyonel avantajlar sağlayabilir (Pensgaard ve Roberts, 2000). Literatürün de desteklediği gibi sporcuların görev yönelimli özellikler göstermeleri, elit sporcularda olduğu kadar genç ve spora yeni başlayanlarda da önemlidir. Çalışmamızın önemli bulgularından birisi genç voleybol oyuncularının görev yönelimli özellikler göstermesi ve bunun da istatistiksel olarak anlamlı olmasıdır.

Görev yönelimi ve ego yönelimi arasında orta düzeyde, görev yönelimi ile yaşam doyumu arasında orta düzeyde ve ego yönelimi ile yaşam doyumu arasında düşük düzeyde (Büyüköztürk vd., 2009) pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmaktadır (Tablo 14). Çalışma sonucu ortaya çıkan bu ilişki de sporcuların gelişimlerinde antrenörlerin ve ilgililerin üzerinde durmaları gereken önemli konulardan birisidir. Bu sonuç motivasyonel iklim yaratmada kullanılabilir. Görev yönelimi yüksek oyuncular (sporcular), takım ortamını ustalık iklimi olarak algılar ve bu tür sporcular aktivitelerden daha çok doyum alırlar (Duda ve Nicholls, 1992; Duda ve Walling, 1995; Toros, 2005). Sporcuların takım

ortamındaki aktivitelerden aldıkları doyumun yaşam doyumunu olumlu yönde desteklemesi beklenebilir. Motivasyonel iklim algıları tüm takım üyeleri arasında, takımında faaliyet gösteren bir sporcunun sıradan, geçerli atmosferi değerlendirmesi olarak düşünülebilir. Bireylerin istekleri, ihtiyaçları ve deneyimlerinde taraflı olma ihtimali olsa bile, bu değerlendirme o sporcunun sadece antrenörle kişisel sözel ve sözsüz iletişimde gerçekleşmiş olduğu düşünülen şeylerden yararlandığı anlamına gelmez. Yapılan bazı çalışmalar antrenör tarafından oluşturulan motivasyonel iklim algıları üzerinde bir grup etkisinin olduğunu göstermiştir (Duda, Newton ve Yin, 1999'dan aktaran Balaguer, 2002). Takımda öne çıkma, takdir edilen sporcu olma duygusu sporcuları rakiplere karşı yarışırken aslında birbirleri ile de yarışma davranışı içerisine itebilmektedir. Antrenör, sporcunun bu bireysel davranışını ve beklentisini grup etkisi yaratarak, takımla birlikte tüm üyelere, diğer sporcuların da çalışması ve katkısı ile gerçekleşeceğine inandırılırsa o zaman başarı için sporcular birbirlerini destekleyeceklerdir. Bu içerikte bir antrenman ortamı yaratmış olmak, başarı için gerekli ve önemli unsurlardan birisini ortaya koymak ve gerçekleştirmek anlamında da yorumlanabilir.

Sonuç olarak; milli takım gelişim kampına çağrılan erkek sporcuların yaşam doyumları ile hedef yönelimleri arasındaki pozitif yönde (Tablo 14) olan anlamlı ilişkinin sporcuların performanslarının gelişiminde kullanılmasının oldukça önemlidir. Hedef belirlemede, sporcuların ego ve görev yönelimi ile yaşam doyum puanlarına bakarak ne tür motivasyonel bir iklim yaratılacağına karar vermede bilimsel yöntemlerden faydalanılarak, elit sporcu olma potansiyeli olan sporcuların performans gelişimlerine katkı sağlanabilir. Milli takım gelişim kampına çağrılan voleybolcuların hedef yönelimlerine ve yaşam doyumlarına ilişkin elde edilen bulgular son derece önemlidir. Sporcuların performanslarını geliştirmeleri ve takımlarına katkı sağlamaları açısından takım yöneticileri ve antrenörler için önemli bir bilgidir, çalışma ortamları sporcuların (voleybolcuların) bu özellikleri bilinerek yapıldığında beklenen performansların elde edilebileceği söylenebilir. Bu çalışmada değerlendirilen sporcular, normal yaşam doyum düzeyi ortalamasının üzerinde ortalamaya sahip ancak bu değer ne yazık ki 25 puanın altında kalmaktadır. Voleybolcuların yaşam doyum düzeyleri çeşitli çalışmalarla (girişimlerle) daha da yükseltilebilir.

Düşük hedef yönelim puanları başarı hedefi için arzu edilmeyen bir durumdur. Dolayısıyla antrenör ve yöneticilerin (ilgililerin) düşük hedef yönelim puanına sahip sporcuları için destek almaları gerekir. Sporcularının bu özellikleri özellikle onları dezavantajlı duruma düşürüyorsa o zaman, iyileştirilmesi ve üzerinde projeler üretilmesi gereken bir konu olarak ele alınmalıdır. Voleybolcuların (sporcuların) yüksek yaşam doyum düzeyi seviyesine ulaşmalarını sağlamak gerektiği düşünülmektedir. Spora, açık ve rekabet temelli olgu olarak bakıldığında, ister istemez bu olgunun kapsamında olanlardan özellikle sporcularla çalışanlar ve onlardan beklentileri olanların, çalıştıkları sporcuların özelliklerini bilmeleri sportif performans bakımından başarıda kilit nokta olarak düşünülmeli ve sporcuların psiko-sosyal temelli özellikleri üzerinde ayrıca durulması gerektiği bu çalışmanın önemli sonuçlarından birisidir.

Öneriler

Milli takım gelişim kamplarına çağrılan veya yetenek seçimi çalışmalarında (voleybol milli takım gelişim kampına çağrılmış ve milli sporcu olma potansiyeli ile bakılan voleybolculardan kampın sonunda) hangi yaşam doyum düzeyi ve hedef yönelime sahip sporcuların devam edip etmedikleri/seçilip seçilmedikleri araştırılabilir. Hedef yönelimleri, yaşam doyum düzeyleri ile motivasyonel iklim arasındaki ilişkiler araştırılabilir. Bu ilişkiler, farklı spor branşlarında ve yeni başlayanlar, amatör ve profesyonel spor yapan kadın ve erkek sporcular açısından da incelenebilir.

Kaynakça

- Ames, C. (1992). Classrooms: Goals, structures, and student motivation. *Journal of Educational Psychology, 84*(3), 261-271. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-0663.84.3.261>
- Balaguer, I., Duda, J.L., & Crespo, M. (1999). Motivational climate and goal orientations as predictors of perceptions of improvement, satisfaction and coach ratings among tennis players. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports, 9*(6), 381-388. Retrieved from <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edselc&AN=edselc.2-52.0-0033252550&lang=tr&site=eds-live&authtype=ip,uid>
- Balaguer, I., Duda, J.L., Atienza, F.L. & Mayo, C. (2002). Situational and dispositional goals as predictors of perceptions of individual and team improvement, satisfaction and coach ratings among elite female handball teams *Psychology of Sport and Exercise, 3*, 293-308
- Barnett, N. P., Smoll, F. L. & Smith, R. E. (1992). Effects of enhancing coach-athlete relationships on youth sport attrition. *The Sport Psychologist, 6*(2), 111-127.
- Biddle, S. J. H., Soos, I. & Chatzisarantis, N. (1999). Predicting physical activity intentions using a goal perspectives approach: a study of Hungarian youth. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports, 9*, 353-357.
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk Bökeoğlu, Ö. ve Köklü, N. (2009). *Sosyal Bilimler için İstatistik*. Ankara: Pegem Akademi.
- Castillo, I., Ines, T., Balaguer, I., Fonseca, A. M., Claudia, D. & Duda, J. (2010). The task and ego orientation in sport questionnaire: Testing for measurement invariance and latent mean differences in Spanish and Portuguese Adolescents. *International Journal of Testing, 10*, 21-32. <https://doi.org/10.1080/15305050903352107>
- Cury, F., Elliot, A. J., Da Fonseca, D. & Moller, A. C. (2006). The social-cognitive model of achievement motivation and the 2 x 2 achievement goal framework. *Journal of Personality and Social Psychology, 90*(4), 666-679. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.90.4.666>
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin, 95*(3), 542-575. doi:10.1037/0033-2909.95.3.542
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal Of Personality Assessment, 49*(1), 71-75. DOI: 10.1207/s15327752jpa4901_13
- Duda, J. L. & Walling, M.D. (1995). Goals and their associations with beliefs about success in the perceptions of the purpose of physical education. *Journal of Teaching in Physical Education, 14*, 140-156
- Duda, J. L. (1988). The relationship between goal perspectives and persistence and intensity among recreational sport participants. *Leisure Sciences, 10*, 95-106.
- Duda, J. L. (1989). Relationship Between Task and Ego Orientation and the Perceived Purpose of Sport Among High School Athletes. *Journal of Sports & Exercise Psychology, 11*, 318-335.
- Dweck, C. S. (1986). Motivational processes affecting learning. *American Psychologist, 41*, 1040-1048.
- Dweck, C. S., & Legget, E. L. (1988). A social-cognitive approach to motivation and personality. *Psychological Review, 95*, 256-273.
- Elliot, A. J. (1999) Approach and avoidance motivation and achievement goals, *Educational Psychologist, 34*:3, 169-189, DOI: 10.1207/s15326985ep3403_3
- Elliot, A. J., & Thrash, T. M. (2001). Achievement goals and the hierarchical model of achievement motivation. *Educational Psychology Review, 13*(2), 139-156. Retrieved from <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edsyss&AN=000168866800004&lang=tr&site=eds-live&authtype=ip,uid>
- Elliot, E., Dweck, S., & Carol, S. (1988). Goals: An approach to motivation and achievement. *Journal of Personality and Social Psychology, 54*(1), 5-12. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.54.1.5>
- Ersöz, G., Çetinkalp, Z., & Eklund, R. (2015). Kadın ve Erkek Sporcularda Başarı Hedeflerini Öngörmede Kendini Fiziksel Algılama ve Yaşam Doyumunun Rolü. *Spor Bilimleri Dergisi, 26*(2), 65-76. doi:<https://dx.doi.org/10.17644/sbd.237577>

- Gilbourne, D & Taylor A. H. (1998) From theory to practice: The integration of goal perspective theory and life development approaches within an injury specific goal-setting program, *Journal of Applied Sport Psychology*, 10:1, 124-139, DOI:10.1080/10413209808406381
- Grove, J. R., & Ebbeck, V. (1995). Children's Goal Profiles in Sport. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 17(3), 341-342. Retrieved from <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=s3h&AN=9509172800&lang=tr&site=eds-live&authtype=ip,uid>
- Hayran, M ve Hayran, M. (2011). *Sağlık Araştırmaları İçin Temel İstatistik*. Art Ofset Matbaacılık Yayıncılık Organizasyon Ltd. şti. Ankara. s. 40.
- Kamuk, Y.U., Evli, F. & Tecimer, H. (2018). Futbol hakemlerinin kendini sabotaj düzeyleri. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(3), 2257-2267. doi: 10.17218/hititsosbil.461486
- Kamuk, Y., U., şenduran, F., Doğru, Z., Aktaş, S. & Tanırgan F. (2019). Antropometrik zelliklerin voleybolda servis performansına etkisinin incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları Dergisi*, 11(1), 12-21. doi: 10.30655/besad.2019.12
- Kavussanu, M., & Roberts, G. C. (1996). Motivation in physical activity contexts: The relationship of perceived motivational climate to intrinsic motivation and self efficacy. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 18, 264-280.
- Köker, S. (1991). *Normal ve Sorunlu Ergenlerin Yaşam Doyumu Düzeylerinin Karşılaştırılması* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Michalos, A. C. (1985). Multiple discrepancies theory(MDT). *Social Indicators Research*, 16,347-413 <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2FBF00333288.pdf>
- Ntoumanis, N. (2002). Motivational clusters in a sample of British physical education classes. *Psychology of Sport and Exercise*, 3(3), 177-194. [http://dx.doi.org/10.1016/S1469-0292\(01\)00020-6](http://dx.doi.org/10.1016/S1469-0292(01)00020-6)
- Ntoumanis, N., & Biddle, S. J. H. (2000). Affect and achievement goals in physical activity: A meta-analysis. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports*, 9, 315-332.
- Pavot, W., & Diener, E. (1993). Review of the Satisfaction With Life Scale. *Psychological Assessment*, 5(2), 164-172. <http://dx.doi.org/10.1037/1040-3590.5.2.164>
- Pensgaard, A. M., & Roberts, G. C. (2000). The relationship between motivational climate, perceived ability and sources of distress among elite athletes. *Journal of Sports Sciences*, 18(3), 191-200. <https://doi.org/10.1080/026404100365090>
- Proios, I., Siropoulos, A., & Proios, M. (2015) Goal Orientation Profile Differences in Greek Physical Domain. *European Journal of Physical Education and Sport*, 10, 4.
- Sarrazin, P., Roberts, G., Cury, F., Biddle, S. J. H., Famose, JP. (2002). Exerted effort and performance in climbing among boys: the influence of achievement goals, perceived ability, and task difficulty. American Alliance for Health, *Physical Education, Recreation and Dance*,73, 4, 425-436
- Swain, A. B. J., & Harwood, C. G. (1996) Antecedents of state goals in age-group swimmers: An interactionist perspective, *Journal of Sports Sciences*, 14:2, 111-124, DOI: 10.1080/02640419608727693
- Toros, T. (2001). *Elit ve Elit Olmayan Erkek Basketbolcularda Hedef Yönelimi, Gdsel (Motivasyonel) İklım ve Hedeflerin zgnlk, Güçlük Derecesi zelliklerinin Yaşam Doyumuna Etkisi*. Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Mersin, Türkiye.
- Toros, T. (2002). Elit ve Elit Olmayan Erkek Basketbolcularda Hedef Yönelimi, Gdsel (Motivasyonel) İklım ve Yaşam Doyumu. *Hacettepe Journal of Sport Science*, 1(3), 24-36
- Toros, T. (2005). Genç Basketbolcuların Oyunda Kalma Süreleri İle Hedef Perspektif Yaklaşımı, Yaşam Doyumu ve Algılanan Motivasyonel İklım Arasındaki İlişki. *Hacettepe Journal of Sport Science*, 16(2), 50-63.
- Toros, T. (2009). *Genç Erkek Basketbolcularda, Bir Sezon Boyunca Sporcuların Algıladıkları Antrenörlük Davranışı, Hedef Yönelimleri, Takım Sarginlığı, Algılanan Motivasyonel İklım ve Kolektif*

- Yeterlik İlişkisi*. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara, Türkiye.
- VanYperen, N., & Duda, J. L. (1999). Goal orientations, beliefs about success, and performance improvement among young elite Dutch soccer players. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports*, 9, 358–362.
- Vazou, S., Ntoumanis, N. & Duda, J. L. (2005). Peer motivational climate in youth sport: A qualitative inquiry. *Psychology of Sport and Exercise*, 6(5), 497-516. <http://dx.doi.org/10.1016/j.psychsport.2004.03.005>
- Vazou, S., Ntoumanis, N. & Duda, J. L. (2006). Predicting young athletes' motivational indices as a function of their perceptions of the coach- and peer-created climate. *Psychology of Sport and Exercise*, 7, 215–233 <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2005.08.007>
- Wang, C. K. J., Chatzisarantis, N. L. D., Spray, C. M., & Biddle, S. J. H. (2002). Achievement goal profiles in school physical education: Differences in self-determination, sport ability beliefs, and physical activity. *British Journal of Educational Psychology*, 72(3), 433-445. <http://dx.doi.org/10.1348/000709902320634401>
- Whitehead, J., & Duda, J. (1998). Measurement of goal perspectives in the physical domain. In J. L. Duda (Ed.), *Advances in Sport and Exercise Psychology Measurement* (pp. 21-48). Morgantown, WV: Fitness Information Technology.
- Yetim, Ü. (1991). Kişisel Projelerin Organizasyonu ve Örüntüsü Açısından Yaşam Doyumu. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ege üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, Türkiye.

10. Uluslararası Beden Eğitimi, Spor ve Fiziksel Terapi Kongresi (Elazığ, Türkiye 18-20 Kasım 2016)'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

